teprve Marie Terezie, jak tomu skutečně bylo, nýbrž že je tento starého data, dávno také před pragmatickou sankcí; proto v sankci této směla sice vystoupiti koruna uherská jako zvláštní skupina, nikoliv však koruna česká, ač je v ní nesporně právnicky dobře patrna.

Podrobnější polemika s těmito názory na tomto místě a dnes byla by zbytečnou. Stane se tak na místě vhodnějším. Zde stačí toto upozornění.

Kapras.

Krofta Kamil, Snahy o společný sněm zemí domu rakouského v letech 1526—1848. Osvěta r. XLVII. Zvl. ot. 1917. Stran 85. —

V Osvětě uveřejnil Krofta velmi pěknou studii o snahách v bývalých zemích habsburských vytvořiti společný sněm. Studie je pouze z části budována na nových pramenech, nicméně přináší ledacos nového, nejméně ve vylíčení snah Ferdinandových, kde opraven proti starší době jen některý detail, nejvíce ve vylíčení stavovských konfederací, kde mohl se opříti autor o materiál sebraný v opisech o archivu zemském. Avšak také snahy pobělohorské, kterým se u nás dsoud věnovalo málo pozornosti, došly ve studii Kroftově plné pozornosti. Je z ní patrno, že myšlénka polečných sněmů ani v této době nezanikla, nýbrž že znovu a znovu se vynořovala v té či oné podobě až do roku 1848. *Kapras.*

Civilní právo.

Zákon o zabrání velkého majetku pozemkového ze dne 16. dubna 1919 č. 215 sb. z. a n. Úvodem a výkladem opatřil dr. Jan Krčmář. (Hartmann-Joachimovo vydání zákonů republiky československé, svazek III. odd. 1.) *V Praze 1919.* Str. 67.

Spisovatel byl účasten redakce zákona, který vydal. Je proto nad jiné povolán, aby zákon vyložil. Jako civilista má také k tomu potřebnou erudici. Autor přičiňuje ke každému paragrafu poznámky. Účastenství při kodifikačních pracích umožnilo mu, že zlehka z nejasných slov zákona odhrnuje clonu, jež kryje jejich pravý smysl. Ale účast tato u civilisty může býti také nebezpečna. Při kodifikačních pracích střetlo se mnoho politických názorů. Tyto názory mohou leckde vykladače zatěžovati. Může se dáti jimi vésti, aby jim pomáhal ku nejisté skutečnosti, místo aby pomohl zákonu dle pravé jeho podstaty ku životné upotřebitelnosti.

Spisovatel neopomenul uvésti všechny okolnosti, za kterých zákon vznikl. Je dílem kompromisu tří skupin sociálních. Bylo před obecními volbami. Volební agitaci měl býti odňat výhodný předmět. Bylo třeba na zákoně se usnésti, ačkoli na řádnou jeho průpravu scházel čas. Slib vyvlastnění stranám nevyhovoval. Chtěly již něco, co do samého právního stavu zasahuje. Vyvésti vlastníka z vlastnictví nebylo však možno ani fakticky, ani právně. Strany chtěly tedy aspoň vysloviti něco, co je

opakem allodialisace, tedy jakousi desallodialisaci.[1]) Spisovatel nechce se pouštěti do právnické konstrukce toho, co se zákonem ze dne 16. dubna 1919 č. 215 sb. z. a n., zvaném nyní záborovým zákonem na vlastnictví provedlo. Snad ani s označením toho, co se stalo, jako desallodialisace, nesouhlasí, než přes to blíží se v mnohém politickému názoru zákonodárce. Desallodialisace měla se vystihnouti „zabráním" velikého majetku pro stát, aby jej mohl přejímati a přidělovati. Tento „zábor" je mu, jak vznikne, trvalým právnickým stavem. Založí jej soubor výměry 150 *ha* půdy zemědělské nebo 250 *ha* půdy vůbec buď v rukou jednotlivce, těchže spoluvlastníků, nerozvedených manželů a po vyhlášení zákona také rodičů a dětí. Zábor je chráněn zápovědí zcizení, dělení, zavazení a propachtování a zákazem každé jiné exekuce, než je vnucená správa. Nerozruší ho ani manželský rozvod, ani rozluka, ba ani smrt manželů, ani pořízení dědické nebo odkazové o zabraném majetku. To ovšem jest pouze právnický výklad. V zákoně není o tom zhola nic. Se stejným oprávněním lze skonstruovati zábor také jinak, pouze jen jako právní následek souboru, pokud tento trvá, pokud se faktickými skutečnostmi jinými nerozruší, ku př. rozvodem, rozlukou, smrtí manželů anebo smrtí dětí nebo rodičů. Spisovatel sám přiznává, že zcizení, které oprávněný úřad povolí, má schopnost, aby zabraný majetek ze záboru vymklo. Úřad tento může však, jak dnes již záborový zákon jest doplněn, ku svému povolení podmínky připojiti a zábor ten i nadále vyhraditi. Také tento výslovný předpis by tedy svědčil spíše tomu, že faktické změny, kterých zákon nepostihuje, soubor mění a tím případně zábor ruší.

Stav, v kterém se vlastník nalézá, nemusí býti ještě desallodialisací. Zábor je právo státu, aby mohl pozemky zabrané přejímati a přidělovati. Právo toto je chráněno obstávkou, zápovědí některé právní disposice a zákazem exekuce mimo vnucenou správu, a dále prozatímním opatřením, že na zabraném pozemku třeba hospodařiti řádně. Toto poslední opatření nemusí ani postihovati vlastníka, třeba jen užívatele nebo pachtýře. Je-li tedy zde vlastník anebo jeho právní nástupce nějak obmezen, neleží v tom ještě desallodialisace vlastníkova. Je-li vlastník reálně zatížen nebo jako nezletilý, nepříčetný a kridatář v právní disposici obmezen, není desallodialisován. Desallodialisace zasahovala by již do práva vlastnického. Činila by z něho méně než je právo vlastnické. Při fideikomisech a vůbec vázaných statcích vyskytovala by se desallodialisace dvojnásobná.

Není však vůbec žádné nutkavosti, aby se celý poměr řešil podle formulí práva soukromého. Právo státu, aby veliký majetek přejímal a přidělovál, je právem veřejným. Přejímání a přidělování bude správním aktem. Bude je prováděti pozemkový úřad jako úřad správní a z rozhodnutí jeho půjde zpravidla stížnost k oné nejvyšší instanci, která o správních věcech rozhoduje. Již od glossátorů a postglossátorů až do

[1]) Slovo to se snadněji píše než vyslovuje.

novověku ukazuje se v nauce na všemoc státu, které soukromé vlastnictví ustoupiti musí. U císaře platí tu „pro ratione voluntas". Je to zase jen ta všemoc, když ji Hugo Grotius jako státní „dominium eminens" formuluje. V dnešní theorii převládá již obecně, že vyvlastnění náleží mezi správní akty státní moci. Čím jest tedy to „minus", které se státu záborovým zákonem na veliký pozemkový majetek přiznalo? *Právo na příští* přejímání a příděly, *příští* tedy *správní akty*.

Při §u 1 vykládá spisovatel, proč nebyl současně zrušen fideikomisní majetek. K rodinným nemovitostem fideikomisním patří také movitosti, často cenné památky, jež ochrany vyžadují. Zrušení fideikomisů nehodilo se do rámce záborového zákona. Fideikomisní majetek podléhá takto stejným předpisům jako majetek allodní. Ovšem se bude musiti v zákoně o náhradě také rozhodnouti, komu připadne náhrada, jež se za převzaté a přidělené pozemky zaplatí. Stanou se z ní patrně peněžní fideikomisy.

Při § 2 počítá spisovatel mezi práva, která jsou spojena s držením nemovitostí a která do souboru se mají počítati, služebnosti, práva stavební, živnostenská a p. Práva tato nelze uvésti na výměru, kterou má tento paragraf na mysli. Zůstávají při této výměře mimo počet. Jako příslušenství jsou v záboru se zabraným majetkem, nečiní ho však ještě zabraným. Plochy, na něž se služebnosti a práva stavební vztahují, mohou se počítati do záboru pouze při pozemku služebním. Právy, spojenými s držbou zabraných pozemků míní se asi podíly na společných pozemcích, které držitelům některých nemovitostí k společnému užívání nebo spoluvlastnictví přísluší. Do souboru počítá se i výměra „týchž" spoluvlastníků. Autor z kodifikačních prací prozrazuje, že se tím myslí pouze jedni a tiže spoluvlastníci ($A + B$ jednou nebo vícekráte). Do souboru se však nepočítá, co má jeden spoluvlastník (A nebo B) sám, nebo co má s jinými osobami ($A + C$).

§ 3 jednající o vyloučení objektů, právně i hospodářsky samostatných, ze záboru dochází výkladem spisovatelovým vážného zúžení. Spisovatel považuje propachtované parcely, které netvoří knihovní jednoty se zabraným pozemkem za vyloučené. Mám za to, že tento výklad odporuje principu souboru, jak stanoví jej § 2. Právní samostatností nemyslí se tu samostatnost soukromoprávní, nýbrž veřejnoprávní, živnostenská, průmyslová. Propachtování nemůže odnímati pozemky souboru a záboru, třeba by knihovně tvořily zvláštní entitu. To je zřejmo také z §§ 6, 9 (kon. věta), a 13 záborového zákona a dále též ze zákona ze dne 27. května 1919 č. 318 o drobných pachtýřích. Podle § 6 má pachtýř hospodařiti řádně na spachtovaném pozemku, ať tvoří knihovní jednotu s oním zabraným majetkem čili nic. Podle § 9 má při převzetí pozemků zabraných hleděno býti k tomu, aby nebyli pachtýři zkráceni. Podle § 13 musí se jim dáti výpověď. Kdyby propachtované pozemky v samostatných vložkách nebyly v záboru, nemohl by se v příčině jich zákon o drobných pachtech vykonati.

Při § 4 vykládá autor, že zákonodárce chtěl jím postihnouti pouze novou koncentraci majetku po vyhlášení záborového zákona. Připojil ještě koncentraci mezi rodiči a dětmi, aby rodiče neobcházeli záborový zákon tím, že by na své děti statky kupovali. Zbavili-li se všech statků napřed, mohou pak ovšem i třeba na oko na své děti statky kupovati, a zákon záborový těchto dětí nepostihne, nebude-li u každého z dětí na výměře více, než stanoví § 2 záb. zák. Autor k pojmu koncentrace připojuje, že změna kultury majetek záboru nepodrobí, poněvadž o nějakém novém soustředění půdy nemůže býti řeči.

V § 5, jak autor uvádí, užilo se výrazů, juristicky neutrálních, aby se vytklo právo, jehož republika československá záborem nabyla. Je to právo zabraný majetek přejímati a přidělovati. Je to právnicky dosti povážlivé, že zákonodárce si nebyl vědom, jaké právo státu přiřkl, a že teprve věcí sporné theorie bude, zda toto právo je širší nebo užší, a jaká jest vůbec jeho povaha. Spisovateli docela tane na mysli již pro stát staré vrchní vlastnictví a pro vlastníka vlastnictví požitků.

§§ 6, 7 a 8 omezují vlastníka v disposici, ukládají mu řádné hospodaření na zabraném majetku a zapovídají veškerou exekuci mimo vnucenou správu. Autor nazývá tato obmezení rubem §u 5. Názor tento je již důsledek soukromoprávní konstrukce, kterou autor v záboru vidí. Přiznává však sám, že příkaz, aby se hospodařilo řádně, není ničím nezvyklým a novým. Pravověda vidí v tom omezení vlastníka ve veřejném zájmu. Již podle pruského LR. byl rolník pro obecnou potřebu povinen, aby pozemek svůj vzdělával. V době války byly z téhož důvodu i u nás vlastníkům pozemků podobné povinnosti ukládány. Civilista snaží se obhájiti z tekstu § 7, že disposice vlastníkovy samy o sobě jsou platné, ale vůči státu jsou bez následku. Bohužel je § 7 tak tekstován, že se relativní platnosti právního jednání nedocílí. Stojíť v něm, že zcizení, pronájem, zavazení a dělení zabraného pozemku vyžaduje úředního souhlasu. Z tekstování tohoto je zřejmo, že k disposici mezi stranami je tohoto schválení potřeba a nikoli k tomu, aby disposice tato měla vůči státu následky. Až na pacht jsou také disposice vlastníkovy toho druhu, že se musí knihovně provésti. Bez úředního souhlasu jich soud nepovolí. Mohl by tak nečiniti, kdyby byly relativně platny? Pacht mohl by se mezi stranami bez úřadu uskutečniti. Pokud by nebylo žalobníka, nebylo by i soudce! Než i při pachtu je stát interessován na osobě, která na statku hospodaří, že nemůže volnost pachtovních smluv jen tak zhola propustiti. Nedávno prošla novinami zpráva, že v jednom takovém případě proti smlouvě pachtovní skutečně již zakročil. Spisovatel i tu odporučuje pak sám, aby se z kautelární jurisprudence opatřilo povolení do zásoby a aby smlouvy o disposice dle § 7 byly činěny jen s výhradou úředního schválení.

Pod zavazením rozumí autor správně jen získání konvencionálního práva zástavního. Obavy jeho před vyčerpáním hodnoty zabraného statku případnými dluhy nejsou však na místě. Uvádíť sám (str. 41)

§ 34 zákona ze dne 13. února 1878 č. 30 ř. z. o vyvlastňování k účelům železničním. Dle tohoto §u má býti náhrada za vyvlastněný objekt složena k soudu a rozpočtena mezi oprávněné dle pravidel o rozvrhu nejvyššího podání při nucené dražbě. Zavazení zabraného majetku může se však dotknouti práv státu, pokud jde o majetek, který převzat bude bez náhrady. Tu hlavně je potřebí, aby k nějakému zatížení dán byl úřední souhlas.

§ 8 o zápovědi každé jiné exekuce mimo vnucenou dražbu považuji za opatření přechodní jen pro tu dobu, dokud se nerozhodne, který majetek se převezme s náhradou a který bez náhrady. Při této příležitosti již zase hlásí se autorova konstrukre záboru. Jednaje o tom, že zákonodárce vyloučil i exekuční dražbu, připomíná, že pasivním subjektem exekuce musil by býti vedle dosavadního vlastníka také stát, tedy, jak už dříve byl vytkl, jako nějaký vrchní vlastník.

§ 9 chce chrániti zapsaná práva a nároky služební, zaopatřovací a pachtýřské. Nemají býti při převzetí zkráceny. Autor má za to, že při převzetí musí se dáti taková náhrada, aby je kryla. Dopátrává se však pravé podstaty věci, když se táže, jak to bude s právy, která podle knihovního stavu jsou nedobytna? O nich, praví, nemohlo by se při převzetí říci, že by byla zkrácena. Vůči autorovi je pak na snadě otázka, jak zjistí se nedobytnost knihovního stavu? I tu, myslím, není jiného východiska, než jaké nám podává zákon o vyvlastnění železničním. Náhrada za pozemek složí se k soudu a podle pravidel řízení exekučního rozvrhne.

Na znění § 10 lze seznati dvojí stanovisko, které se vyskytlo při tekstování. Zemědělská půda má se dostati zemědělcům. Byly sice vypočteny některé osoby, ale jsou to všechny, které chtějí a mohou na přidělené půdě hosdodařiti. Stejně lze i přiděliti půdu družstvům zemědělským. Ale vedle toho může se i půdy dostati spolkům konsumním, obcím a veřejným svazkům, tedy nezemědělcům, k účelům všeobecně prospěšným. Může se tak státi, jak autor uvádí, k účelům zásobovacím, ale také zahradám, parkům a p. Příděl nemusí se tu státi ve formě romanistického vlastnictví. Přídělovému zákonu bude také řešiti těžkou otázku vlastnictví kollektivistického.

Při § 11 nelze souhlasiti s míněním zákonodárce, které autor sděluje, že toliko původní vlastníci a jejich dědicové, nikoliv i ty osoby, na něž majetek mimo dědictví přejde, mají právo na to, aby se jim podle § 11 výměra do 150 *ha* resp. 250 *ha*, ba docela i výměra do 500 *ha* propustila. Autor uvádí, že jen osobám, které v čas vydání záborového zákona byly vlastníky, děje se křivda, nikoliv však osobám, na které statek již po zabrání přešel. Bylo by to křiklavé, přejde-li celý majetek se schváleným zcizením na nového nabyvatele, aby tento již nemohl za propuštění ze záboru žádati. To znamenalo by stagnaci veškerého právního obchodu s pozemky. Značilo by to více než žádaným souhlasem ke zcizení dle § 7 chce se obmeziti. To by zákon nutil dosavadního vlastníka, aby nejdříve

si výměru dle § 11 ze záboru propustiti dal, a pak tuto výměru a nepropuštěnou výměru teprve novému nabyvateli prodal aneb jinak odevzdal. To by snad chtěl býti zákonodárce přísnější, než mu to skutečnost poměrů dovoluje. Autor proto sám uvádí, že by odpovídalo požadavku spravedlnosti, aby slovo „dědicové" bylo vykládáno způsobem co možno nejširším. Chce, aby jím zahrnuta byla nejen osoba, která mortis causa majetku nabyla, nýbrž i každý ten, kdo jej získal sukcessí anticipovanou. Ale to je ještě málo!

Jako při § 2 budou se i tu některé osoby jako spoluvlastníci, nerozvedení manželé pokládati za subjekt jediný. To ovšem bude krutě postihovati právě spoluvlastníky. Statek jednoho sourozence o 250 *ha* půdy vůbec nebude v záboru, ale statek dvou sourozenců o 500 *ha* v záboru bude. Při propuštění budou míti každý 125 *ha*, udiveni z dvojího lokte záborového zákonodárce.

Nemohu s autorem souhlasiti, že na propuštění ze záboru mají nárok i osoby, jichž majetek bude převzat bez náhrady. Mám za to, že nějaké převzetí bez náhrady nesnáší se s nějakým propuštěním výměry. Vždyť majetek těchto osob je zabrán bez ohledu na výměru. Zákonodárce při tekstovaní § 1 a 2 opomenul připojiti, že zabraným majetkem je nejen majetek velký, nýbrž i majetek, který převzat bude bez náhrady. Na tento majetek nevztahuje se maximum výměry dle § 2. Třeba jen si probrati řadu majetku toho (v § 9), aby ihned napadla nemožnost propouštění ze záboru. Také v § 9 stojí výslovně, že majetek tento „bude převzat". Při něm nemusí býti ani žádných přídělů. Stát si jej může ponechati v celku.

Nárok na propuštění ze záboru je podle autora jen výhodou oněch osob. Výhody této lze se vzdáti. Z úřední činnosti nebude tu postupováno. Zákon počítá prý zde s egoismem osob, jichž majetek se zabírá a s tím, že tyto osoby se samy budou klásiti, aby jim náležitý majetek propuštěn byl ze záboru. Nahled tento plyne jen z důsledného stanoviska autorova, že zábor jednou povstalý věží na zabraném majetku jako trvalé jeho obtížení, které jen podle předpisů záborového zákona může býti odstraněno. Podle stanoviska, které jsem na jiném místě (Právník, 1919) zaujal, považuji zábor jen za důsledek souboru. Soubor je však jen něco praktického. Je to součet výměry dle § 2 a sice 150 nebo 250 *ha*. Přidělí-li se tedy ze zabraného majetku tolik, že zbude 150 nebo 250 *ha*, nebude tu již velikého majetku, nebude tu souboru a nebude tu záboru.

Autor ze zákonodárného jednání o § 11 vyvažuje, že důvody, pro něž se může větší výměra ze záboru propustiti, jsou uvedeny v § 11 taksativně. Než stalo se to tak pružně, že dá se v ně zařaditi i důvod, na který zá konodárce nemyslil a, jak za to mám, i takový, který docela perhorreskoval.

Podle § 12 jsou vlastnící živého i mrtvého zařízení, jež až dotud sloužilo hospodaření na zabraném majetku, prodati za plnou cenu poměrnou část tohoto zařízení státu. Autor správně vytýká, že v době, kdy

živý a částečně i mrtvý inventář je nedostatečný, je ustanovení to dosti choulostivé. Než bude aspoň lékem pro budoucnost, že za prodaný inventář má se zaplatiti plná cena. Zde snad mohlo by se k tomuto § dodati, že povinnost prodati inventář nevíže jen vlastníka zabraného majetku, nýbrž i každou osobu, která na zabraném statku s tímto inventářem hospodaří, tedy i pachtýře a užívatele.

K § 13 činí autor pro příští zákon vhodné připomínky, aby výpověď, která se má dáti osobám, jež na statku přiděleném hospodaří, stala se na vhodný čas, nikoli ke škodě zemědělské produkce.

Podle § 14 může pozemkový úřad, je-li místní potřeba půdy naléhavá a nestačí-li zabrané pozemky nebo žádá-li toho obecné blaho, i půdu pod hranicí § 2 vlastníkům odejmouti. Autor vytýká, že § tento vyšel z bojů, které o výměru statků, jež mají býti zachovány, byly sváděny. Podmínky vyvlastnění jsou tu jiné než při přídělech pozemků zabraných. Spisovatel při tom zdůrazňuje, že slovem „vyvlastniti" dána je určitá direktiva, co při tom platiti bude o náhradě.

§ 15 má předpis o pozemkovém úřadě, který pozemkovou reformu bude prováděti. Slibuje se o něm zvláštní zákon, který mezitím byl již vydán. Je to zákon ze dne 11. června 1919 č. 330 sb. z. a n. Autor právem ukazuje, že pozemkový úřad je osou celého zákona a osou celé pozemkové reformy. Bude-li v rukou osob čistých, silných, prozíravých, bude reforma požehnáním, jinak může se státi kletbou.

Při § 16 taktéž probleskuje názor spisovatelův o povaze záboru. Vytýká o něm, že se jím mění povaha práva k nemovitostem, ač děje se tak způsobem neurčitým. Při této neurčitosti myslí však autor jen na neurčitost faktickou, jen tu zda jest či pozemek zabrán. Při známých osobách, jako „Jan Schwarzenberg" atd., nebude o tom pochybnosti. Při neznámých osobách nebude však nikdo míti jistoty, zda který majetek jest v záboru. Důsledkem toho předpisuje § 16, že zabraný majetek má býti vyšetřen a knihovní poznámkou v patrnost uveden. Než se tak stane, obchod tabulární se zpomalí. Kniha pozemková bude ode dne vydání záborového zákona méně výhradným pramenem poznání o právních poměrech nemovitého majetku. Soud bude musiti zatím žádati při aktech knihovních buď o průkaz, že byl dán souhlas dle § 7 aneb že majetek je svoboden.

§ 17 ustanovil, že posavadní práva a závazky ohledně zabraného majetku trvají dále beze změny. I zde autor vytýká, že právo dosavadních vlastníků zákonem záborovým bylo změněno a ztenčeno. Stalo se zcizitelným jen s úředním povolením. V § 7 není ale o dědictví zabraného majetku nic ustanoveno. Je proto právo k zabranému majetku právem dědičným, spravujíc ss dosavadními předpisy o dědictví a fideikomisech. Spisovatel káře při tom pythický předpis § 9 o náhradě. Nelze z něho usouditi, jaká ta náhrada bude. Uvádí tu, že svobodný statek = zabranému statku + náhrady, která při převzetí bude poskytnuta. To je ovšem formule dost nespravedlivá! Jak se o náhradě poměry vytvářejí,

nelze dnes ovšem se vysloviti. Podle zákona o drobných pachtýřích ze dne 27. května 1919 č. 318 sb. z. a n. (§ 8.) třeba se při přejímání pozemků říditi cenami v téže krajině z roku 1913. Tímto zákonem se patrně myslí nominální výše cen, ne skutečná hodnota. Bude-li v zákoně o náhradě nějaké takové ustanovení, bude ovšem cena zabraného pozemku divergovati od obecné ceny pozemků. Ale i tu pravděpodobnost či nepravděpodobnost přídělu věc vyrovná. Normální cena z r. 1913 je příliš nízká. Poměry hospodářské v dohledné době k ní se nepřiblíží. Než u drobných pachtýřů mohla tímto způsobem býti určena. Mají své pozemky již v dlouholeté držbě. Při nových přídělech musí býti však hledisko jiné.

§ 18 stanoví, že smlouvy o zcizení, pronájem a zavazení zabraného majetku, uzavřené po 28. říjnu 1918, jsou proti státu bezúčinny, nebude-li prokázáno, že šlo o jednání, kterého si vyžádalo řádné hospodaření. Autor uvádí, že jen nedopatřením při konečné redakci místo slov „bez právních následků" bylo užito slova „bezúčinny". Mám za to, že z povahy věci plyne, že i znění o bezúčinnosti nemůže míti jiného smyslu. Autor pak probírá konkurenci tohoto § 18 se zákonem o obstavění velkostatku ze dne 9. listopadu 1918 č. 32 sb. z. a n. Ještě slušelo k tomu dodati zákon ze dne 19. prosince 1918 č. 64 o mimořádných přechodních ustanoveních na Slovensku.

Výkladem autora nabývá záborový zákon pevné konstrukce. Text zákona je v mnohém neurčitý, takřka jen letmo hozen. Autor snaží se již jej utvářiti ve hmotu. Stanovisko jeho až na některé maličkosti je důsledné. Záborem je mu statek postižen trvale věcně. Je to právní postavení státu ke statku, které přistoupilo ku právu dosavadního vlastníka na zabraném statku. Toto právo jest podle jeho názoru již změněné a ztenčené. Byly-li k tomuto stanovisku v předchozím činěny připomínky nemají býti pokládány za výtky. Má v nich pouze býti ukázáno, že pojem záboru mohl by se pro lehkost nemovitého obchodu skonstruovati také ještě jiným způsobem. Při těžkém problému, který má pozemková reforma před sebou, jen mnohým a mnohým výkladem a mnohou a mnohou praksí dojde se ke pravé formě a správné cestě.

Při čtení autorova spisku neladně působila nově vytvořená libůstka „dotavadní (místo dosavadní) vlastník". Ani Jungmann, ani Kott slova toho ještě neznají. Dr. *M. Stieber.*
